

NORGES HØYESTERETT

Den 28. oktober 2022 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Arntzen og Østensen Berglund i

HR-2022-2089-U, (sak nr. 22-155493STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

Påtalemyndigheten

(politiadvokat Kathrine Tonstad)

mot

A

(advokat John Christian Elden
advokat Bernt Heiberg
advokat Jens Bernhard Herstad)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over kjennelse hvor den siktede er løslatt fra varetekt.
- (2) A er siktet for å ha flydd med droner over norsk territorium, jf. sanksjonsloven § 4, jf. § 2, jf. sanksjonsforskriften § 19. Påtalemyndigheten begjærte 18. oktober 2022 varetektsfengsling av siktede for et tidsrom på to uker, begrunnet i unndragelsesfare og bevisforspillelsesfare.
- (3) Vestre Finnmark tingrett avsa 18. oktober 2022 kjennelse med slik slutning:

«A, født 00.00.1975, kan holdes i varetektsfengsel inntil annet blir bestemt av påtalemyndigheten eller retten, men ikke ut over 31. oktober 2022.»
- (4) A anket kjennelsen.
- (5) Hålogaland lagmannsrett avsa 27. oktober 2022 kjennelse med slik slutning:

«A, født 00.00.1975, løslates.»
- (6) Kjennelsen var avsagt under dissens. Flertallet mente at droner ikke var omfattet av sanksjonsforskriften § 19, fordi det aktuelle uttrykket – «ikke-russiskregistrerte luftfartøyer» – forutsetter at luftfartøyet er registrert. Mindretallet mente at uttrykket også omfatter ikke-registrerte luftfartøyer.
- (7) *Påtalemyndigheten* har anket kjennelsen til Høyesterett. Anken gjelder lovtolkningen. Det anføres at mindretallet har forstått den aktuelle bestemmelsen i sanksjonsforskriften korrekt,

ikke minst i lys av formålet bak bestemmelsen og den sikkerhetspolitiske situasjonen bestemmelsen er gitt i. Mindretallets tolkning strider ikke mot klarhetskravet i strafferetten.

- (8) A har inngitt tilsvarende der det anføres at flertallets tolkning er korrekt, og anken må forkastes. Flertallets tolkning støttes av en naturlig språklig forståelse av ordlyden, både lest isolert og i sammenheng med bestemmelsen for øvrig. Tolkningen støttes også av bestemmelsens forhistorie og tilsvarende bestemmelse hos øvrige medlemsland i EU, blant annet den danske. Mindretallets tolkning er derimot i strid med klarhetskravet i strafferetten. Uansett er formålet bak bestemmelsen å ramme russisk luftfart økonomisk, og flyvning av droner med rekreasjonsformål faller utenfor dette formålet.
- (9) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovforståelse, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 2 og 3. Anken gjelder lagmannsrettens lovtolkning som ankeutvalget kan prøve.
- (10) A er siktet for å ha overtrådt sanksjonsforskriften § 19 første ledd som lyder:
- «Det er forbudt for alle luftfartøyer som drives av russiske luftfartsselskaper, herunder som markedsansvarlig transportør i avtaler om felles rutenummer eller reservasjon av kapasitet, eller for russiskregistrerte luftfartøyer, eller for ikke-russiskregistrerte luftfartøyer som eies, leies eller på annen måte kontrolleres av russiske fysiske eller juridiske personer å lande på, ta av fra eller fly over Norges territorium. Luftfartøyet kan om nødvendig hindres i å forlate landingsplassen.»
- (11) Overtredelse av forskriften kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder, jf. sanksjonsloven § 4, jf. § 2, og kan gi grunnlag for fengsling dersom de øvrige vilkårene for fengsling er oppfylt.
- (12) For at en handling skal være straffbar må det være hjemmel i lov. Loven må «være så klar at det i de fleste tilfeller ikke vil være tvil om en handling rammes av regelen», jf. HR-2020-955-A avsnitt 22. Dette klarhetskravet er imidlertid ikke til hinder for at en straffebestemmelse tolkes i tråd med alminnelig juridisk metode så lenge kjernen i bestemmelsen forblir den samme, jf. HR-2020-2019-A avsnitt 17 med videre henvisninger.
- (13) Spørsmålet for ankeutvalget er om sanksjonsforskriften § 19 første ledd gir tilstrekkelig klar hjemmel for siktelsen mot A.
- (14) En samlet lagmannsrett har lagt til grunn at en drone er et luftfartøy i sanksjonsforskriftens forstand, se lagmannsrettens kjennelse side 4:
- «I luftfartsloven med tilhørende forskrifter omfattes droner av begrepet 'luftfartøy'. Det vises blant annet til luftfartsloven § 15-1 første ledd som har gitt hjemmel for forskriftene FOR-2015-11-30-1404 om luftfartøy som ikke har fører om bord mv og FOR-2020-11-25-2460 om luftfart med ubemannet luftfartøy i åpen og i spesifikk kategori. Disse forskriftene bygger på Europakommisjonens forordninger, som EU 2019/947 og 2019/945, hvor droner også inngår i definisjonen av begrepet luftfartøy. Dette i motsetning til 'innretninger som er bestemt til å bevege seg i luften, men ikke kan anses som luftfartøyer', som omtales i luftfartsloven § 15-2 [feilskrift for § 15-1] andre ledd.»
- (15) Ankeutvalget slutter seg til at begrepet «luftfartøy» omfatter droner, jf. luftfartsloven § 15-1 første ledd. At andre forskrifter kan ha en snevrere begrepsbruk slik at enkelte droner i visse

sammenhenger er unntatt fra reguleringen for luftfartøy, jf. luftfartsloven § 15-1 andre ledd, er ikke avgjørende for tolkningen av sanksjonsforskriften § 19.

- (16) Forskriften oppstiller forbud mot å lande på, ta av fra eller fly over Norges territorium for
- 1) luftfartøyer som drives av russiske luftfartsselskaper,
 - 2) russiskregistrerte luftfartøyer, og
 - 3) ikke-russiskregistrerte luftfartøyer som eies, leies eller på annen måte kontrolleres av russiske fysiske eller juridiske personer.
- (17) Det er det tredje alternativet som er aktuelt i saken. Lagmannsrettens flertall la til grunn at «ikke-russiskregistrerte» innebærer en forutsetning om at luftfartøyet er registrert, men da i et annet land enn Russland. Ettersom dronen ikke er registrert, kom flertallet til at As droneflyvning på norsk territorium ikke rammes av forskriften.
- (18) Ankeutvalget har et annet syn på forståelsen av forskriften, og kan i det vesentlige slutte seg til lagmannsrettens mindretalls begrunnelse.
- (19) I uttrykket «luftfartøyer» ligger det ikke noe skille mellom registrerte og ikke-registrerte fartøyer. Det er derfor ikke tvilsomt at det første alternativet omfatter et forbud mot å lande på, ta av fra eller fly over Norges territorium for alle russiske luftfartsselskaper *uavhengig* av om luftfartøyet er registrert eller ikke. Det andre alternativet «russiskregistrerte luftfartøyer» innebærer at forbudet gjelder *uavhengig* av hvem det er som lander, tar av fra eller flyr over Norges territorium. Begrepet «ikke-russiskregistrerte luftfartøyer» i det tredje alternativet må forstås som en motsetning til «russiskregistrert» i andre alternativ og ikke som et krav om at luftfartøyet er registrert i et annet land enn Russland. Dette innebærer at det er forbudt for både registrerte og ikke-registrerte luftfartøyer som eies, leies eller på annen måte kontrolleres av russiske fysiske eller juridiske personer å lande på, ta av fra eller fly over Norges territorium. Fordi russiskregistrerte luftfartøyer er dekket av forbudet i det andre alternativet, avgrenser det tredje alternativet mot disse. Denne måten å strukturere bestemmelsen på gir ikke grunnlag for den fortolkning som lagmannsrettens flertall har lagt til grunn. Forskriften omfatter dermed alle luftfartøyer som eies, leies eller på annen måte kontrolleres av russiske fysiske eller juridiske personer.
- (20) En slik tolkning av forskriften er ikke i strid med klarhetskravet, slik dette er gjengitt fra HR-2020-2019-A.
- (21) Denne forståelsen av ordlyden støttes også av særmerknaden til sanksjonsforskriften § 19, jf. kongeleg resolusjon av 18. mars 2022 nr. 14/6286. Her fremgår det at bestemmelsen er ment å omfatte luftfartøyer som er «russiskregistrerte eller eies, leies eller på annen måte kontrolleres av russiske personer». Uttrykket «eller» markerer at registrering ikke er avgjørende og viser at hensikten ikke var å begrense bestemmelsen til registrerte luftfartøyer.
- (22) Forsvarer har anført at formålet med sanksjonsforskriften § 19 er å ramme russisk luftfart økonomisk, noe som tilsier at droner flydd av privatpersoner ikke bør omfattes. Til dette bemerker ankeutvalget at det ikke er tvilsomt at bestemmelsen rammer russiske privatpersoner («fysiske personer») *uavhengig* av om flyvningen har et økonomisk formål. Heller ikke hjemmelsbestemmelsen i sanksjonsloven § 2 gir støtte for at det bare er økonomisk virksomhet som sanksjoneres. Loven gir hjemmel for å oppstille forbud og

restriksjoner for en rekke aktiviteter, ikke bare slike som har et økonomisk formål jf. sanksjonsloven § 2 andre ledd.

- (23) Ankeutvalget har kommet til at lagmannsrettens flertall har tolket sanksjonsforskriften § 19 feil, og kjennelsen må derfor oppheves.
- (24) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)